

Wprowadzenie

Każdy następny numer „Rocznika Kresowego” rodzi pytanie: dlaczego tak rzadko wydajemy to pismo. Odpowiedź może być bardzo szeroka. Mamy wszak już regularnie wydawany kwartalnik humanistyczny „Niepodległość i Pamięć”, zamieszczający w swojej długiej historii wiele znakomych kresowych artykułów. Mamy, co kilka lat organizowane, ogólnopolskie Muzealne Spotkania z Kresami. Dziedzictwo i Pamięć Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej. Wydajemy katalogi zbiorów zgromadzonych w Muzeum Niepodległości, zbiorów nie tylko zresztą z Kresami związanych. Organizujemy wiele wystaw, konferencji naukowych, jak chociażby niedawna poświęcona abp. Józefowi Teodorowiczowi, czy przygotowywany cykl wydarzeń związanych ze środowiskiem Ormian Polskich („Ormianie w drodze do niepodległej Polski”). Tradycyjnie już organizujemy „Opłatek Ormiański”, nasza wystawa „Ormianie Semper Fidelis” krąży od kilku lat po ośrodkach całej Polski. Kuratorzy Galerii Brama Bielańska inspirowani są systematycznie twórczością plastyczną Janusza Trzebiatowskiego i jego słynnego „Tryptyku Armenii”, cyklu wielowątkowego i wieloletniego. Dział Edukacji Muzeum Niepodległości organizuje doroczne konferencje, z wydrukowanymi później referatami, pod zbiorczą nazwą *Kresy*, każdorazowo opatrywane innymi podtytułami: *Wczoraj, dzisiaj, jutro* (2015), *Trudne sąsiedztwo* (2016), *Należna pamięć – nie zemsta* (2017). O wielu tych inicjatywach przeczytamy w zestawieniu, które przygotował dla obecnego numeru naszego rocznika Andrzej Kotecki.

Współpracujemy z licznymi środowiskami Kresowian oraz z uczelniami poświęcającymi interesującej nas tematyce wiele czasu i wysiłku. W roku ubiegłym na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim rozpoczął działalność Instytut Pamięci Dziedzictwa Kresowego, profesor Włodzimierz Osadczy zaprosił nas do współpracy. Podczas inauguracyjnego spotkania (konferencja wzbogacona została wystawą przygotowaną przez Krzysztofa Bąkałę) profesor Mieczysław Ryba powiedział między innymi:

Polska współczesna być może o wiele więcej zawdzięcza Kresom niż Kresom daje. Trzeba pamiętać jednak, że bez Kościoła rzymskokatolickiego nie

---

ma czegoś takiego jak Kresy ani w sensie kulturowym, ani w sensie ludzkim, ani w żadnym innym tego słowa znaczeniu. Kościół katolicki i polskie Kresy to potężne dziedzictwo, które powinniśmy upamiętniać, żebyśmy nie skarłowacieli jako wspólnota. (...) Naród żyje kulturą. Oczywiście żyje też gospodarką i polityką, ale nie możemy sobie dać wyrwać tego, co stanowi nasze serce.

Lubelska placówka naukowa powołana została dokładnie w rocznicę dwudziestopięciolecia reaktywowania struktur archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego. Profesor W. Osadczy, *spiritus movens* nowej inicjatywy zawsze podkreślał konieczność jednoczenia środowisk kresowych celem integracji oraz w związku z koniecznością mówienia „donośnym głosem” o problemach stosunków polsko-ukraińskich – historycznie i w relacjach współczesnych. Instytut jest jednostką naukowo-badawczą, która fachowo i konsekwentnie realizuje badania związane z Kresami, z przeszłością, historią, ale też z dniem dzisiejszym. Należy lubelskiej inicjatywie poświęcić w przyszłości więcej uwagi.

W prezentowanym wydawnictwie warto zapoznać się z artykułem Oleksandra Sedliara, przedstawia on bowiem badania pracownika Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego poświęcone ludowi ruskiemu, ściślej oświacie ludu ruskiego w Galicji. Działalność Towarzystwa imienia Mychajła Kaczkowskiego nie była dotąd znana w polskim obszarze naukowym. Polski uczyony, Piotr Semków prezentuje własne badania poświęcone polskim nekropoliom na Kresach, zniszczonym i nadal niszczone, zaniedbanym, lekceważonym przez ludność i obecne władze dawnych polskich ziem. Lwów, miasto wciąż pamiętające, jest symbolem polskiego wygnania, o czym świadczą wspomnienia analizowane przez Adama A. Ostanka.

Stanisław Dziedzic nadesłał bardzo ciekawy artykuł monograficzny poświęcony twórczości wybitnego galicyjskiego historyka, teoretyka i praktyka architektury.

Zamieszczone przy końcu recenzje przybrały formę kompleksowych esejów, ich autorzy twórczo rozszerzają genologię gatunku.

Tadeusz Skoczek